

Сумський державний педагогічний університет імені А.С.Макаренка
Навчально-науковий інститут історії, права та міжнародних відносин
Кафедра права та методики викладання правознавства

ЗАТВЕРДЖУЮ
Директор інституту історії, права та
міжнародних відносин
Ю.В. Подрез
Ю.В. Подрез
«14» вересня 2020 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ОСВІТНЄ ПРАВО

Галузь знань 08 Право
Спеціальність 081 Право
Освітньо-професійна програма Право

Перший рівень вищої освіти

Мова навчання українська

Погоджено науково-методичною комісією
ІН інституту історії, права та міжнародних
відносин
«14» вересня 2020 р.

Голова Моцак С.І., кандидат педагогічних
наук, доцент *С.І. Моцак*

Суми – 2020

Розробник:

Іваній Олена Миколаївна — кандидат педагогічних наук, доцент

Робоча програма розглянута і схвалена на засіданні кафедри права та методики викладання правознавства

Протокол № 1 від «01» вересня 2020 р.

Завідувач кафедри

кандидат педагогічних наук, доцент

О.М. Іваній

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів – 4,5	Бакалавр	Обов’язкова
Загальна кількість годин – 135		Рік підготовки:
		4-й
		Семестр
		7-й
		Лекції
		24 год.
		Практичні, семінарські
		36 год.
		Лабораторні
		–
		Самостійна робота
		73 год.
		Консультації
2		
	Вид контролю:	
	залік	

1. Мета вивчення навчальної дисципліни

Навчальна дисципліна «Освітнє право» входить до переліку обов'язкових компонентів освітньо-професійної програми (цикл професійної підготовки).

Основні завдання навчальної дисципліни полягають у тому, щоб закласти основи правових, освітніх та освітянських аспектів підготовки майбутніх юристів, у т.ч. сформувати у студентів систему знань щодо суті й соціального значення вищої освіти, сучасних тенденцій її розвитку; прищепити навички самостійного й ефективного навчання в університеті з урахуванням світових освітніх тенденцій.

Метою навчальної дисципліни є опанування здобувачами вищої освіти правовими засадами освітнього права, що базується на Конституції України, законах України, постановах Верховної Ради України, указах Президента України, постановах та розпорядженнях Кабінету Міністрів України, міжнародних договорах в галузі освіти, наказах Міністерства освіти і науки України, а також формування світоглядних позицій та правничих компетенцій здобувачів в аспекті методологічних і прагматичних концепцій щодо процесів глобалізації сучасного суспільства, а також європейського вибору України в освітній галузі.

Навчальна дисципліна спрямована на формування таких визначених освітньо-професійною програмою **загальних компетентностей**:

ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 11. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК 12. Здатність усвідомлювати рівні можливості та гендерні проблеми.

ЗК 13. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку права, його місця у загальній системі знань про природу і суспільство.

ЗК 14. Цінування та повага різноманітності і мультикультурності.

Навчальна дисципліна спрямована на формування таких визначених освітньо-професійною програмою **спеціальних компетентностей**:

СК 1. Здатність застосовувати знання з основ теорії та філософії права, знання і розуміння структури правничої професії та її ролі у суспільстві.

СК 3. Повага до честі і гідності людини як найвищої соціальної цінності, розуміння їх правової природи.

СК 4. Знання і розуміння міжнародних стандартів прав людини, положень Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, а також практики Європейського суду з прав людини.

СК 7. Здатність застосовувати знання завдань, принципів і доктрин національного права, а також змісту правових інститутів, щонайменше з таких галузей права, як: конституційне право, адміністративне право і адміністративне процесуальне право, цивільне і цивільне процесуальне право, кримінальне і кримінальне процесуальне право.

СК 8. Знання і розуміння особливостей реалізації та застосування норм матеріального і процесуального права.

СК 13. Здатність до критичного та системного аналізу правових явищ і застосування набутих знань у професійній діяльності.

2. Передумови для вивчення дисципліни

Кращому засвоєнню та розумінню положень освітнього законодавства й правовідносин у галузі освіти сприяє опанування здобувачами освіти дисциплін:

- конституційне право
- забезпечення прав людини
- адміністративне право
- цивільне право
- трудове право
- господарське право
- основи юридичної клінічної практики

3. Результати навчання за дисципліною

Соціально-гуманітарна ерудованість	ПРН 2. Здійснювати аналіз суспільних процесів у контексті аналізованої проблеми і демонструвати власне бачення шляхів її розв'язання
	ПРН 3. Проводити збір і інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел.
	ПРН 4. Формулювати власні обґрунтовані судження на основі аналізу відомої проблеми
	ПРН 5. Давати короткий висновок щодо окремих

	фактичних обставин (даних) з достатньою обґрунтованістю. ПРН 6. Оцінювати недоліки і переваги аргументів, аналізуючи відому проблему.
Дослідницькі навички	ПРН 8. Використовувати різноманітні інформаційні джерела для повного та всебічного встановлення певних обставин ПРН 9. Самостійно визначати ті обставини, у з'ясуванні яких потрібна допомога, і діяти відповідно до отриманих рекомендацій.
Комунікація	ПРН 10. Вільно спілкуватися державною та іноземною мовами як усно, так і письмово, правильно вживаючи правничу термінологію. ПРН 12. Доносити до респондента матеріал з певної проблематики доступно і зрозуміло. ПРН 13. Пояснювати характер певних подій та процесів з розумінням професійного та суспільного контексту.
Праворозуміння	ПРН 18. Виявляти знання і розуміння основних сучасних правових доктрин, цінностей та принципів функціонування національної правової системи. ПРН 20. Пояснювати природу та зміст основних правових явищ і процесів.
Правозастосування	ПРН 21. Застосовувати набуті знання у різних правових ситуаціях, виокремлювати юридично значущі факти і формувати обґрунтовані правові висновки. ПРН 23. Надавати консультації щодо можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів у різних правових ситуаціях.

4. Критерії оцінювання результатів навчання
Шкала оцінювання: національна та ECTS

Кількість балів	Критерії оцінювання навчальних досягнень студента
90 – 100	Оцінка «відмінно» ставиться коли студент має системні, міцні знання в обсязі та в межах вимог навчальних програм, усвідомлено використовує їх у стандартних та нестандартних ситуаціях. Уміє самостійно аналізувати, оцінювати, узагальнювати опанований матеріал, самостійно користуватися джерелами інформації, приймати рішення.
82 – 89	Оцінка «добре» ставиться коли студент має гнучкі знання в межах навчальних програм, аргументовано використовує їх у різних ситуаціях, уміє знаходити інформацію та аналізувати її, ставити і розв'язувати проблеми.
74 – 81	Оцінка «добре» ставиться коли студент знає істотні ознаки понять, явищ, зв'язки між ними, вміє пояснити основні закономірності, а також самостійно застосовує знання в стандартних ситуаціях, володіє розумовими операціями (аналізом, абстрагуванням, узагальненням тощо), вміє робити висновки, виправляти допущені помилки. Відповідь студента правильна, логічна, обґрунтована, хоча їм бракує власних суджень.
64 – 73	Оцінка «задовільно» ставиться коли студент відтворює основний навчальний матеріал, виконує завдання за зразком, володіє елементарними вміннями навчальної діяльності.
60 – 63	Оцінка «задовільно» ставиться коли у студента відповідь фрагментарна, характеризується початковими уявленнями про предмет вивчення.
35 – 59	Оцінка «не задовільно» ставиться коли студент не логічно та незрозуміло відтворює навчальний матеріал.
1 – 34	Оцінка «не задовільно» ставиться коли студент відтворює незначну частину навчального матеріалу, має нечіткі уявлення про об'єкт вивчення.

Розподіл балів

Поточний контроль										Разом	Сума	
ЗМ 1				ЗМ 2			ЗМ 3					
Т 1.1	Т 1.2	Т 1.3	Т 1.4	Т 2.1	Т 2.2	Т 2.3	Т 3.1	Т 3.2	Т 3.3			Т 3.4
Поточний контроль										75	100	
6	6	6	6	8	8	6	7	8	8			6
Контроль самостійної роботи										25		
ЗМ 4			ЗМ 5									
5	5	5	5	5								

ЗМ – змістовий модуль; Т1.1, Т1.2, Т1.3 Т4.3 – теми розділів

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для екзамену, заліку, курсового проекту (роботи), практики
90 – 100	A	відмінно
82 – 89	B	добре
74 – 81	C	
64 – 73	D	
60 – 63	E	задовільно
35 – 59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
1 – 34	F	незадовільно з обов’язковим повторним вивченням дисципліни

В Університеті передбачено можливість **перезарахування результатів неформальної та/або інформальної освіти** відповідно до Положення про порядок визнання результатів навчання у неформальній та/або інформальній освіті у Сумському державному педагогічному університеті імені А.С.Макаренка (<https://sspu.edu.ua/universitytet/edusci/normatyvno-pravova-baza>).

4.1 Критерії оцінювання видів роботи для поточного контролю

Під час оцінювання результатів навчання застосовується накопичувальна бально-рейтингова система, що передбачає оцінювання якості виконання студентами всіх видів аудиторної та позааудиторної навчальної діяльності, спрямованих на опанування навчального навантаження шляхом поточного та підсумкового контролю. Система оцінювання курсу реалізується згідно з критеріями оцінювання навчальних досягнень студентів під час відвідування лекцій, роботи на практичних заняттях, виконання тестових завдань, та виконання інших видів самостійної роботи.

Поточний контроль складається з таких компонентів:

- **75 балів:** робота на *практичних* заняттях – підготовка доповідей, усні відповіді, участь в обговоренні питань / дискусіях, виконання практичних індивідуальних завдань, виконання тестових завдань, розв'язання задач.

- **25 балів:** контроль *самостійної роботи* – підготовка до семінарів та опрацювання теоретичного матеріалу, виконання домашніх завдань, підготування рефератів тощо.

Разом – **100 балів**

5. Засоби діагностики результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання дисципліни можуть бути:

- усний контроль. Усний контроль здійснюється шляхом індивідуального і фронтального опитування. При індивідуальному опитуванні викладач ставить перед здобувачем вищої освіти декілька запитань, при фронтальному – серію логічно пов'язаних між собою питань перед усією аудиторією;

- письмовий контроль. Здійснюється за допомогою письмових робіт, які можуть бути короткочасними (15-20 хв.) і протягом усього заняття. Відрізняється глибиною діагностики (поверховий зріз чи ґрунтовний аналіз);

- тестовий контроль. Тести – спеціальні завдання, виконання (чи невиконання) яких вказує на наявність (або відсутність) у здобувача вищої освіти певних знань, умінь.

- підготовка доповідей, есе, презентацій.

Особлива увага при опануванні змісту навчальної дисципліни приділяється запобіганню порушенню академічної доброчесності та забезпечення довіри до результатів освітнього процесу та освітньої діяльності, розумінню здобувачами

вищої освіти значення академічної доброчесності та наслідків недотримання її постулатів.

6. Програма навчальної дисципліни

Програма навчальної дисципліни «Освітнє право» складається з п'яти розділів, які присвячені обґрунтуванню публічно-правової природи освітніх правовідносин, розкриттю системи адміністративно-правових форм і методів державного управління в сфері освіти, висвітленню сутності правової культури як складової педагогічної професії, розтлумаченню системи освіти України, аналізу правового забезпечення освітньої галузі, характеристиці юридичних особливостей освітніх послуг.

Змістовий модуль I. Правова культура як складова педагогічної професії

Тема 1.1. Педагогічна деонтологія

Тема 1.2. Професійна етика вчителя

Тема 1.3. Основи теорії правової культури

Тема 1.4. Правова компетентність учителя

Змістовий модуль II. Правові основи професійно-педагогічної діяльності

Тема 2.1. Правове регулювання освіти в Україні

Тема 2.2. Міжнародне право на освіту та його вплив на формування державної політики в галузі освіти України

Тема 2.3. Основи Болонського процесу

Змістовий модуль III. Освітнє право України

Тема 3.1. Основні засади освітнього права

Тема 3.2. Система освіти України та її структура

Тема 3.3. Правовий статус освіти в Україні

Тема 3.4. Управління освітою

Змістовий модуль IV. Правовий статус навчальних закладів та особливості освітніх послуг

Тема 4.1. Особливості діяльності навчальних закладів

Тема 4.2. Юридичні особливості освітніх послуг

Тема 4.3. Легітимація діяльності суб'єктів, які надають послуги у сфері освіти

Змістовий модуль V. Учасники освітніх правовідносин

Тема 5.1. Освітні правовідносини

Тема 5.2. Правовий статус суб'єктів освітньої діяльності

7. Інформаційний зміст навчальної дисципліни

7.1. Тематичні розділи

Змістовий модуль I. Правова культура як складова педагогічної професії

Тема 1.1. Педагогічна деонтологія

Мораль і право – основні нормативні системи регулювання освітніх відносин. Поняття, завдання та принципи педагогічної деонтології. Роль поведінки в професійній діяльності вчителя. Норми педагогічної моралі.

Тема 1.2. Професійна етика вчителя

Поняття професійної етики вчителя. Філософські засади педагогічної етики. Система моральних вимог до педагогічного працівника: професійний педагогічний обов'язок, педагогічна справедливість, педагогічна честь і педагогічний авторитет.

Тема 1.3. Основи теорії правової культури

Правосвідомість як головний елемент правової культури. Види правосвідомості: індивідуальна, суспільна та професійна. Роль правової культури в формуванні всебічного розвитку особистості. Правова культура суспільства й особистості. Зміст елементів правової культури вчителя.

Тема 1.4. Правова компетентність учителя

Місце та роль правової компетентності в процесі професійної підготовки вчителя. Функції правової компетентності: діагностично-прогностична, організаційно-управлінська, правовиховна, корекційно-розвивальна, правозахисна. Структура правової компетентності: загальноправові і професійно-педагогічні знання, вміння й професійні якості.

Змістовий модуль II. Правові основи професійно-педагогічної діяльності

Тема 2.1. Правове регулювання освіти в Україні

Право як універсальний державний регулятор суспільних відносин. Поділ права на галузі. Взаємодія норм освітнього права з нормами інших галузей права. Система нормативних документів освітнього права України: Національна доктрина розвитку освіти, Державна програма «Вчитель», «Національна програма правової освіти населення»; Закони України: «Про освіту», «Про загальну

середню освіту», «Про дошкільну освіту», «Про професійно-технічну освіту», «Про позашкільну освіту», «Про наукову і науково-технічну діяльність», «Про вищу освіту». Підзаконні нормативно-правові акти освітнього права України, відомчі нормативно-правові документи.

Тема 2.2. Міжнародне право на освіту та його вплив на формування державної політики в галузі освіти України

Історичні етапи інтеграції до європейського освітнього простору. Міжнародні документи з прав людини в освітній сфері: Загальна Декларація з прав людини; Конвенція про права дитини; Міжнародний пакт з економічних, культурних й соціальних прав; Європейська соціальна хартія; Європейська конвенція про академічне визначення університетських кваліфікацій, Європейська конвенція про еквівалентність дипломів, що надають доступ до університетів; Документи ЮНЕСКО в галузі освіти.

Тема 2.3. Основи Болонського процесу

Європейська культурна конвенція. Римська угода. Велика хартія університетів. Лісабонська конвенція та Сорбонська декларація. Мета Болонського процесу. Основні положення Болонської декларації. Якість освіти України та її адаптація до європейської освіти.

Модуль III. Освітнє право України

Тема 3.1. Основні засади освітнього права

Поняття, предмет і метод правового регулювання освітньої галузі.

Тема 3.2. Система освіти України та її структура

Поняття та структурні елементи системи освіти. Принципи побудови системи освіти в Україні. Рівні, ступені та кваліфікації освіти.

Тема 3.3. Правовий статус освіти в Україні

Правовий статус дошкільної, загальної середньої та позашкільної освіти. Правовий статус професійно-технічної освіти. Вища освіта в Україні. Післядипломна освіта. Аспірантура. Докторантура.

Тема 3.4. Управління освітою

Державні органи управління освітою. Функції та повноваження Міністерства освіти і науки. Компетенції місцевих органів державної виконавчої влади в галузі освіти. Принципи, методи та функції управління освітою. Управління освітніми закладами.

Модуль IV. Правовий статус навчальних закладів та особливості освітніх послуг

Тема 4.1. Особливості діяльності навчальних закладів

Навчальний заклад: поняття, види, форми, типи, структура. Правовий статус дошкільних, загальноосвітніх, позашкільних, професійно-технічних, вищих навчальних закладів та закладів післядипломної освіти.

Тема 4.2. Юридичні особливості освітніх послуг

Поняття освітньої послуги. Особливості послуг освіти. Класифікація освітніх послуг. Ринок освітніх послуг та його компоненти. Критерії оцінювання якості освітніх послуг.

Тема 4.3. Легітимація діяльності суб'єктів, які надають послуги у сфері освіти

Механізм ліцензування освітньої послуги. Етапи ліцензування. Документи, необхідні для отримання ліцензії. Вимоги до змісту ліцензії. Видача, переоформлення та анулювання ліцензій. Акредитація вищого навчального закладу. Акредитація напряму підготовки, спеціальності, освітньої програми в навчальному закладі.

Модуль V. Учасники освітніх правовідносин

Тема 5.1. Освітні правовідносини

Поняття та структура освітніх правовідносин. Поняття та класифікація суб'єктів і об'єктів освітніх правовідносин. Зміст правовідносин у сфері освіти. Юридичний факт.

Тема 5.2. Правовий статус суб'єктів освітньої діяльності

Загальна характеристика учасників навчально-виховного процесу. Права та обов'язки осіб, які навчаються, їх батьків та педагогічних працівників. Учасники навчально-виховного процесу в сфері дошкільної освіти. Учасники навчально-виховного процесу в сфері загальної середньої освіти, їх правовий статус. Права та обов'язки учасників навчально-виховного процесу в професійно-технічних закладах. Правовий статус суб'єктів освітніх правовідносин у вищих навчальних закладах. Інші суб'єкти права, що надають послуги в сфері освіти.

7.2. Структура та обсяг навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин									
	Денна форма					Заочна форма				
	Усього	у тому числі				Усього	у тому числі			
		Лекції	Практичні	Консультації	Самостійна робота		Лекції	Практичні	Консультації	Самостійна робота
Змістовий модуль I. Правова культура як складова педагогічної професії										
Тема 1.1. Педагогічна деонтологія	8	2	2	-	4	-	-	-		-
Тема 1.2. Професійна етика вчителя	8	2	2	-	4	-	-	-		-
Тема 1.3. Основи теорії правової культури	8	2	2	-	4	-	-	-		-
Тема 1.4. Правова компетентність учителя	10	2	2	-	6	-	-	-		-
Змістовий модуль II. Правові основи професійно-педагогічної діяльності										
Тема 2.1. Правове регулювання освіти в Україні	8	2	2	-	4	-	-	-		-
Тема 2.2. Міжнародне право на освіту та його вплив на формування державної політики в галузі освіти України	7	1	2	-	4	-	-	-		-
Тема 2.3. Основи Болонського процесу	9	1	2	-	6	-	-	-		-

Змістовий модуль III. Освітнє право України										
Тема 3.1. Основні засади освітнього права	8	2	2	-	4	-	-	-		-
Тема 3.2. Система освіти України та її структура	8	2	2	-	4	-	-	-		-
Тема 3.3. Правовий статус освіти в Україні	7	1	2	-	4	-	-	-		-
Тема 3.4. Управління освітою	11	1	4	-	6	-	-	-		-
Змістовий модуль IV. Правовий статус навчальних закладів та особливості освітніх послуг										
Тема 4.1. Особливості діяльності навчальних закладів	8	2	2	-	4	-	-	-		-
Тема 4.2. Юридичні особливості освітніх послуг	7	1	2	-	4	-	-	-		-
Тема 4.3. Легітимація діяльності суб'єктів, які надають послуги у сфері освіти	11	1	4	-	6	-	-	-		-
Змістовий модуль V. Учасники освітніх правовідносин										
Тема 5.1. Освітні правовідносини	9	1	2	-	6	-	-	-		-
Тема 5.2. Правовий статус суб'єктів освітньої діяльності	11	1	2	2	6	-	-	-		-
Усього годин	135	24	36	2	76	-	-	-	-	-

8. Рекомендовані джерела інформації

1. Александров В. Освітня послуга: суть та моделі якості / В. Александров // Освіта та управління. – 2006. – Т. 9, ч. 1. – С. 156-164.
2. Андрусишин Б. І. Кадри для освітньої галузі: проблеми підготовки / Б. І. Андрусишин // Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. Серія ІВ. Економіка і право. – 2005. – Випуск 2. – С. 96-105.
3. Андрусишин, Б. Освітнє право України: шляхи та перспективи розвитку / Б. Андрусишин // Освіта. – 2011. – № 5-6 (26 січ. - 2 лют.). – С. 8.
4. Андрусишин, Б. Освітнє право України: проблеми та перспективи / Б. Андрусишин // Юрид. журн. – 2011. – № 1. – С. 91-100.
5. Андрущенко В. П. Державно-громадський характер управління освітою / В.П. Андрущенко // Вища освіта України. – Державне інформаційно-виробниче підприємство видавництва «Педагогічна преса». – 2011. – № 3. – 128 с.
6. Байталюк О. М. Основи освітнього права та правове регулювання діяльності навчальних закладів України: навч. посіб. для учасників проекту «Правова компетентність освітян – запорука верховенства права в освіті» / О. М. Байталюк, О. Б. Німко. – К.: Видавничий дім «Плеяда», 2010. – 69 с.
7. Беляєва, О. П. Право на освіту / О. П. Беляєва // Історія та правознав. – 2010. – № 10 (квіт.). – С. 19-20.
8. Болонський процес у фактах і документах / Упорядники Степко М.Ф., Болюбаш Я.Я., Шинкарук В.Д., Грубінко В.В., Бабин І.І. Київ-Тернопіль: Економічна думка, 2003. – 52с.
9. Валєєв Р.Г. Освітнє право України: навч.посібник. – Луганськ: Луганська правова фундація, 2011. – 287с.
10. Вейллант Дж. «Компетентностный подход» в правовом обучении / Дж. Вейллант // Проблемы правового образования в контексте модернизации образования: Материалы Международной конференции. – М.: «Просвещение». – 2002. – С. 46-49.
11. Вища освіта України і Болонський процес : навч. посіб. / М. Ф. Степко, Я. Я. Болюбаш, В. Д. Шинкарук [та ін.] ; за ред. В. Г. Кременя. – Тернопіль : Навч. кн. – Богдан, 2004. – 384 с.

12. Головій Л.В. Організаційно-правові засади надання освітніх послуг вищими навчальними закладами України: автореф. дис ... канд. юрид. наук / Л. В. Головій. – Київ: Б.в., 2010. – 16 с.
13. Городиський М. Правова освіта майбутнього вчителя: Монографія / За ред. М. Подберезького. – Х.: Легас, 2001. – 128 с.
14. Городиський М.І. Педагогічні умови забезпечення змісту правової освіти майбутнього вчителя. – Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.01 – теорія та історія педагогіки. – Харківський державний педагогічний університет ім.Г.С. Сковороди, Харків, 1999.
15. Гриньова В. М. Професійна компетентність викладача вищого навчального закладу як результат сформованості його педагогічної культури / В. М. Гриньова // Вісник Київського слав'ястичного університету: 36. Наук.пр. – Серія: Педагогіка: КСУ, 2007. – вип. 27. – С. 17-27.
16. Губа А. В. Підготовка вчителя правознавства. Теорія та методика: монографія / А. В. Губа, Д. Ю. Грубіч. – Харків: Харківський національний педагогічний університет ім. Г.С. Сковороди, 2006. – 145 с.
17. Гушуляк, С. В. Правове регулювання відносин у галузі освіти: практ. право, 9 кл. / С. В. Гушуляк // Історія та правознав. – 2011. – № 10 (квіт.). – С. 26.
18. Данилова Г. С. Професіоналізм педагога на порозі третього тисячоліття // Освітнянські відомості. – 2002. – № 4.
19. Дерев'янко Б. В. Адміністративно-правове регулювання надання послуг у сфері освіти: монографія / Б. В. Дерев'янко; МВС України, Донецький юридичний інститут. – Донецьк: ПП «Видавничий дім «Кальміус», 2012. – 527 с.
20. Дерев'янко Б. В. Щодо правової природи освітніх послуг / Б. В. Дерев'янко // Наука і правоохорона. – 2011. – № 3. – С. 176-182.
21. Дерев'янко, Б. В. Надання освітніх послуг: правовий статус суб'єктів: монографія / Б. В. Дерев'янко; МВС України, Донецький юридичний інститут. – Донецьк: Видавничий дім «Кальміус», 2011. – с. 65-70.
22. Державна Національна програма «Освіта» («Україна – ХХІ століття»). – К.: Райдуга, 1994. – 61 с.

23. Дзвінчук Д. І. Центральні органи управління освітою в законодавстві України / Д.І. Дзвінчук // Вісник Української Академії державного управління при Президентіві України. – Вид-во Української Академії державного управління при Президентіві України. – 2003. – № 1. – Видавництво УАДУ. – 512 с.
24. Дзоз В. Освітня справа як складник гуманітарної політики держави / В. Дзоз // Вища освіта України. – 2004. – № 4. – С. 36-39.
25. Доклад о положении дел в области образования в мире в 1993 г. – М.: ЮНЕСКО, 1993. – С. 137.
26. Домаранський, О. Правове забезпечення освіти / О. Домаранський // Освіта України. – 2003. – № 40-41 (3 черв.). – С. 7.
27. Енциклопедія освіти / Акад.пед.наук України; головний ред. В. Г. Кремень. – К.: Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.
28. Євген Красняков. Міжнародні нормативно-правові акти про освіту та їхній вплив на формування державної політики в галузі освіти України // Віче № 14 (323), 2012 р., с. 22-26.
29. Європейське освітнє право: навч.посіб./ О.М.Байталюк, М.В.Ворон. – К.: Видавничий дім «Плеяда», 2010 – 59с.
30. Жилиєв І. Особливості сучасного правового забезпечення модернізації освіти України / Ігор Жилиєв // Віче. – 2009. – № 3. – С. 26-28.
31. Журавський В. С. Болонський процес: головні принципи входження в Європейський простір вищої освіти / В. С. Журавський, М. З. Згуровський. – К.: ІВЦ «Вид-во «Політехніка», 2003. – 200 с.
32. Зайчук В. Нормативно – правове забезпечення освіти в Україні / Валентин Зайчук // Вища шк. – 2002. – № 2/3. – С. 3-18.
33. Закон України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 р. // Відомості Верховної Ради (ВВР), 2014, № 37-38, ст.2004. (Із змінами, внесеними згідно із Законами № 367-VIII від 23.04.2015).
34. Закон України «Про дошкільну освіту» від 11.07.2001 р. // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2001, № 49, ст.259. (Із змінами, внесеними згідно із Законами № 76-VIII від 28.12.2014, ВВР, 2015, № 6, ст.40).

35. Закон України «Про загальну середню освіту» від 13.05.1999 р. // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1999, № 28, ст.230. (Із змінами, внесеними згідно із Законами № 76-VIII від 28.12.2014, ВВР, 2015, № 6, ст.40).
36. Закон України «Про ліцензування певних видів господарської діяльності» // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2000, №36, ст.299 (Із змінами, внесеними згідно із Законами №126-VIII від 15.01.2015, ВВР, 2015, №10, ст.65).
37. Закон України «Про наукову і науково-технічну діяльність» // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1992, № 12, ст.165. (Із змінами, внесеними згідно із Законами № 1556-VII від 01.07.2014, ВВР, 2014, № 37-38, ст.2004).
38. Закон України «Про освіту» від 23.05.1991 р. // Відомості Верховної Ради УРСР (ВВР), 1991, № 34, ст.451. (Із змінами, внесеними згідно із Законами 76-VIII (76-19) від 28.12.2014, ВВР, 2015, № 6, ст.40).
39. Закон України «Про позашкільну освіту» від 06.07.2000 р. // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2000, № 46, ст.393. (Із змінами, внесеними згідно із Законами № 76-VIII від 28.12.2014, ВВР, 2015, № 6, ст.40).
40. Закон України «Про професійно-технічну освіту» 10.02.98 р. // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1998, № 32, ст.215. (Із змінами, внесеними згідно із Законами № 76-VIII (76-19) від 28.12.2014, ВВР, 2015, № 6, ст.40.)
41. Законодавчі акти України з питань освіти / Верховна Рада України, Комітет з питань науки і освіти. – К.: Парламент. вид-во, 2004. – 404 с.
42. Законодавчі та нормативні акти про освіту в Україні - Т. 6 / Ін-т упр. та менедж.; Укр. асоц. спожив.; уклад. В. Г. Небабін. – К., 2000. – 461 с.
43. Іваній О. Правова компетентність учителя як основа державно- громадського управління школою / О.Іваній // Освіта і управління. – 2011. – №3. – С. 18–23.
44. Карпенко Н.В., Дробиш Л.В. Формування конкурентного середовища регіонального ринку освітянських послуг / Карпенко Н.В., Дробиш Л.В. // Регіональні перспективи. – 2000. – № 2-3. – С. 386-389.
45. Карпова Л. Г. Формування професійної компетентності вчителя загальноосвітньої школи: автореф. дис. канд. пед. наук: 13.00.04 / Харківський держ. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди. – Харків.

46. Кічук Я. В. Правова компетентність майбутнього фахівця – пріоритетне завдання громадянської освіти у вищій школі / Кічук Я. В. // Вісник Львів. Ун-ту, 2008. – Вип. 23. – С. 141-147. – (Серія «Педагогіка»).
47. Ключкова Д. М. Формування правової компетентності у майбутніх учителів в процесі професійної підготовки: автореф. дис. на здобуття наук. ступ. канд. пед. наук: спец. 13.00.04 «теорія і методика професійної освіти» / Д. М. Ключкова. – Київ, 2011. – 16 с.
48. Козак, М. Професійна етика педагога / М. Козак, В. П. Сосна // Актуальні проблеми гуманітарних та природничих наук: зб. наук. пр. студ. – Хмельницький: ХНУ, 2010. – Вип. 5, т. 1. – С. 204-205.
49. Конвенція про боротьбу з дискримінацією у галузі освіти від 14 грудня 1960 р. / Права людини. Міжнародні договори України, декларації, документи. – 199 с.
50. Конституція України // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996, № 30, ст. 141. (Із змінами, внесеними згідно із Законами № 742-VII від 21.02.2014, ВВР, 2014, № 11, ст.143).
51. Корж-Ікаєва Т. Г. Освітнє право України: питання становлення / Т. Г. Корж-Ікаєва // Митна справа. – 2011. – № 1 (73). – Ч. 2. – С. 451-455.
52. Кремень В. Г. Болонський процес: зближення, а не уніфікація / В. Г. Кремень // Дзеркало тижня. – 2003. – № 48(473). – С. 15.
53. Кремень В. Г. Освіта і наука в Україні – інноваційні аспекти: Стратегія. Реалізація. Результати – К.: Грамота, 2005. – 448 с.
54. Курко М. Н. Адміністративно-правове регулювання вищої освіти в Україні : монографія / М. Н. Курко. – Х.: Вид-во Харк. нац. ун-ту внутр. справ, 2010. – 376 с.
55. Леськова М., Леськов В. Розбудова державності: проблеми правової культури / Леськова М., Леськов В. // Рідна школа. – 1997. – № 10. – С. 13-16.
56. М.З. Згуровський. Стан та завдання вищої освіти України в контексті Болонського процесу. Київ. «Політехніка», 2004р. – 70 с.
57. Мазур З. Ф. Интеллектуальная собственность в сфере образования / З. Ф. Мазур, Е. М. Чертакова, Н. М. Стадник // Информатика и образование. – 2003. – № 4. – С. 17-20.

58. Максимов С. Про концепт «Правове суспільство» / С. Максимов // Право України. – 2010. – № 7. – С. 82-87.
59. Малейна М. Н. Договор о подготовке специалиста с высшим профессиональным образованием / Малейна М. Н. // Государство и право. – 2004. – № 8.
60. Матюшева Т. Н. Классификация правовых статусов субъектов сферы образования: критерии и ориентиры / Т. Н. Матюшева // Право и образование. – 2008. – № 8. – С. 4-13.
61. Мельничук, О. Суб'єктивне право на освіту: поняття, структура, зміст / О. Мельничук // Юрид. Україна. – 2011. – № 6. – С. 4-10.
62. Мельничук, О. Поняття та особливості освітніх правовідносин / О. Мельничук // Юрид. Україна. – 2010. – № 11. – С. 15-19.
63. Мельничук, О. Правосуб'єктивність особи, яка навчається, як учасника освітніх правовідносин / О. Мельничук // Юрид. Україна. – 2010. – № 12. – С. 32-37.
64. Монаєнко, А. Нормативно-правова база розвитку освіти та науки в Україні / А. Монаєнко // Право України. – 2007. – № 10. – С. 76-78.
65. Н. Александрова. Формування управлінської культури майбутніх викладачів як фактора вдосконалення їхньої професійної підготовки в умовах євроінтеграційних процесів / Н. Александрова // Проблеми підготовки сучасного вчителя. – 2012. – № 6 (Ч. 1). – С. 354.
66. Національна доктрина розвитку освіти: Указ Президента України від 17 квітня 2002 р. №347 / 2002 // Перше вересня. – 2001. – липень. – № 7.
67. Об основах государственной политики в сфере науки и научно-технической деятельности: Закон Украины от 13.12.1991 г. в редакции от 01.12.1999 г. // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 12. – Ст. 165; 1999. – № 2-3. – Ст. 20.
68. Образовательное право как отрасль российского права [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www.lexed.ru/pravo/theory/cyryh/?cyryh1_32.html
69. Оніщенко Н.М. Сприйняття права в умовах демократичного розвитку: проблеми, реалії, перспективи: Монографія. – К.: Юридична думка, 2008. – С. 30-32.

70. Освітнє право : навч. посіб. для студентів гуманітарних ВНЗ / [В. В. Астахов, К.В. Астахова (мол.), О. Л. Войно-Данчишина та ін.]; за заг. ред. В. В. Астахова. — Х.: Вид-во НУА, 2011. — 188 с.
71. Освітнє право: конспект лекцій / [авт. кол.: В. В. Астахов, К. В. Астахова (мол.), О. Л. Войно-Данчишина та ін.]; за заг. ред. В. В. Астахова; Міжнар. фонд «Відродження». — Х.: Вид-во НУА, 2011. — 144 с.
72. Основи освітнього права та правове регулювання діяльності навчальних закладів в Україні: навч. посіб. / О.М.Байталюк, О.Б.Німко. — К.: Видавничий дім «Плеяди», 2010. — 71с.
73. Панова О. А. Формирование правовой компетентности педагогов современной школы: автореф. дис. на соискание уч. степ. канд. пед. наук. спец. 13.00.01 «общая педагогика, история педагогики и образования» / О. А. Панова. — М., 2002. — 20 с.
74. Певцова Е. А. Правовая культура личности. О некоторых аспектах поведения человека в обществе / Е. А. Певцова // Современное право. — 2003. — № 8. — С. 44-48.
75. Пекельна В.С. (Теоретические основы управления (школоведческий аспект). — М.: Высшая школа, 1990. — С.58-62.
76. Півняк Г. Г. Освіта і наука – національні пріоритети (статті, інтерв'ю, доповіді, виступи 2003-2004рр.) / Півняк Г. Г. — Дніпропетровськ : НГУ, 2004. — 254 с.
77. Постанова Кабінету Міністрів України від 15 квітня 2015 р. № 244 «Про утворення Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти» // Урядовий портал – <http://www.kmu.gov.ua>
78. Постанова Кабінету Міністрів України від 8 серпня 2007 р. № 1019 «Про ліцензування діяльності з надання освітніх послуг» (Із змінами, внесеними згідно з Постановами КМ №28 від 22.01.2014 р., №233 від 5.04.2014 р.)
79. Постанова Кабінету Міністрів України від 9 серпня 2001 р. №978 «Про затвердження Положення про акредитацію вищих навчальних закладів і спеціальностей у вищих навчальних закладах та вищих професійних училищах» (із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ №507 (507-214-п) від 27.05.2014 р.)
80. Потапенко Н.А. Забезпечення правової освіти громадськими організаціями: теоретико-правовий аспект / Потапенко Н.А. // Держава і право: Зб. наук. праць. — 2009. — Вип. 45. — С. 97-102.

81. Правові основи діяльності вищих навчальних закладів: навч. посіб. / О.М.Стороженко, О.Б.Німко. – К.: Видавничий дім «Плеяда», 2010 – 50с.
82. Про державний вищий навчальний заклад: Постанова Каб-мін. України від 05.09.1996 № 1074 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1074-96-%D0%BF>
83. Про заходи щодо забезпечення пріоритетного розвитку освіти в Україні: Указ Президента України № 926/2010 від 30 верес. 2010 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=926%2F2010>.
84. Про Національну програму правової освіти населення : Указ Президента України від 18 жовтня 2001 року № 992/2001 / Президент України // Офіційний вісник України. – 2001. – № 43. – С. 19-21.
85. Русова С. В. Вибрані педагогічні твори / С. В. Русова. – К.: Освіта, 1996. – 304 с.
86. Рябенко М.І. Види освітніх правовідносин вчителя / Рябенко М.І. // Морська освіта: Всеукраїнський теоретичний і науково-методичний інформаційний журнал. – Вип. 2 (3). – Одеса: Морська освіта, 2006. – С.57-60.
87. Скакун О.Ф. Теорія держави і права : підручник / Пер. з рос. / Скакун О.Ф. – Харків: Консум, 2006. – 656 с.
88. Скідін О.Л. Управління освітою: теоретико-методологічний аналіз соціальних технологій: [монографія] / О. Л. Скідін. – Запоріжжя: ЗДУ, 2000. – 291 с.
89. Спасская В.В. Образовательное правоотношение как система: структура и взаимодействие элементов / В. В. Спасская // Современное право. – 2006. – № 8. – С. 72-75.
90. Спасская В.В. Объект и субъекты образовательного правоотношения / В. В. Спасская // Известия вузов. Правоведение. – 2006. – № 6. – С. 182-197.
91. Становлення освітнього права в Україні: прогр. та матеріали наук.-практ. семінару, Харків. 4.10.2010р. / М-во освіти та науки України, харк. облдержадмін., Нар.укр.акад.; (редкол.: В.І. Астахова та ін.). – Х.: Вид-во НУА, 2010. – 124с.
92. Степко М. Ф. Болонський процес і навчання впродовж життя. / М. Ф. Степко, Б. В. Клименко, Л. Л. ТОВАЖНЯНСЬКИЙ. – Харків, 2004. – С. 18-19.

93. Студінський В.А. Освітній ринок: суть поняття / Студінський В.А. // Науковий часопис НПУ імені М.П.Драгоманова. Серія 18. Економіка і право: Збірник наукових праць. – К.: НПУ імені М.П.Драгоманова, 2005. – № 2.
94. Сырых В.М. Введение в теорию образовательного права. – Москва, 2002. – 340 с.
95. Технологія експертизи управління освітнім процесом у загальноосвітньому навчальному закладі: Наук.-метод. посіб. / А.М. Єрмола, Л.Г. Москалець, О.Р. Суджик, О.М. Василенко / За. ред. А.М.Єрмоли. – Х.: Попук, 2000. – 260 с.
96. Тыцкая Я. А. Образовательные правоотношения – ключевые отношения в системе образования / Я. А. Тыцкая // Наука. Общество. Государство. – 2013. – № 1. – С. 1-8.
97. Философский словарь // Под ред. Фролова И.Г., Кузьменко Г.Н. – М.: Советская энциклопедия, 1983.
98. Фіцула М.М. Педагогіка / М. М. Фіцула. – К.: Знання, 2000. – 653 с.
99. Шаповал Р.В. Правове регулювання освіти в Україні / Р.В.Шаповал // Форум права. – 2011. – №1. – С.1110-1115.
100. Шишканова Н.С. Управление продвижением образовательных услуг как направление интеграции деятельности их заказчиков и потребителей / Н.С. Шишканова // Интеграция образования. – 2011. – № 1. – С. 19-23.
101. Я. О. Тицька // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Юриспруденція. – 2013. – Вип. 6-1(1). – С. 85-86.
102. Ягофаров Д. А. Концептуальные направления развития теоретико-правовых исследований образовательного права / Д. А. Ягофаров // Право и образование. – 2008. – № 5. – С. 4-16